

Hond – basis

Trainingsmethoden

Zen4AllDogs Academie BeNe ©

Auteur: Krisje Moens

Disclaimer

Copyright © - Alle rechten voorbehouden

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën of op welke manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur(s).

Bij misbruik worden er gerechtelijke stappen ondernomen.

INHOUDSOPGAVE

Trainingsmethoden	4
<i>Fysiek welzijn van de hond</i>	5
<i>Vermoeidheid herkennen</i>	7
<i>Beloningsgericht</i>	10
-Geschiedenis van de hondentraining.....	10
<i>Je hond trainen of opvoeden?</i>	14
<i>Positieve bekrachtigers</i>	15
<i>het ABC van bekrachtigen</i>	17
-Schema.....	18
-Markeerder	18
-Bekrachtigers	19
-Overgangen.....	23
-Plaatsing.....	24
-Maat van belonen	25
<i>Premack helpt een handje</i>	26
<i>Aversieve aanpak</i>	28
-Negatieve bekrachtiging	28
-Positieve straf.....	29
-Negatieve straf.....	30

TRAININGSMETHODEN

"De basis om honden te trainen en op te voeden"

Deze Latijnse spreuk betekent " een gezonde geest in een gezond lichaam". Zoals we reeds zagen in het hoofdstuk over welzijn, zijn er een aantal basisbehoeften waaraan voldaan moet zijn willen we dat een hond evenwichtig in het leven kan staan.

Ook wij mensen kunnen slecht leten als we ons goed in ons vel voelen. Fysieke pijn en ongemak zorgen ervoor dat ons hoofd niet staat naar nieuwe dingen leren; vermoeidheid belemmert ons om ons goed te kunnen concentreren; stress of angst zorgen ervoor dat we afgeleid raken. We herinneren ons onze examenperiodes op school, waar we ons terugtrokken in een prikkelarme omgeving en het liefst op onze wenken bediend werden om alle leerstof te kunnen verwerken.

Naar analogie is het dus logisch dat wij ervoor moeten zorgen dat de omstandigheden waarin we onze honden willen laten leren optimaal zijn. Als instructeur dien je te weten of de omstandigheden voor de honden én de mensen die bij jou op cursus komen optimaal zijn en wat je eraan kan doen om ze te verbeteren. Slechts in een optimaal klimaat en onder optimale leeromstandigheden kan een optimaal leerproces plaatsvinden.

Hierbij geldt het principe: hou controle over de trainingsomgeving en niet over de leerling!

We willen je meenemen in de fascinerende wereld van leren. Iedereen leert dagelijks bij, sommige dingen blijven je voor altijd bij, andere ben je zo weer vergeten. Je hoeft maar één keer je hand op een warme kookplaat te leggen om te leren dat je dat best nooit opnieuw doet, maar hoe kan je je hond iets leren zonder dat hij zich telkens hoeft te "verbranden". Ook jij werd door je ouders begeleid in je groeiproces, gesteund, getroost, maar werd je ook gestraft? Hoe voelde dat? Welke ervaringen zijn je bijgebleven uit je kindertijd? Welke emoties roepen ze op? Aan welke leerkracht op school heb je de beste herinneringen? Aan de strenge meester die al brullend voor de klas stond en een dictatoriaal regime hanteerde of de inspirerende leerkracht die een luisterend oor bood, in was voor een grapje en je meenam in zijn verhalen? Welke trainer wil jij zijn voor je honden en voor je cursisten?

FYSIEK WELZIJN VAN DE HOND

Met een zieke hond valt niet te trainen, let hierbij op hoe de hond stapt en beweegt: merk je onregelmatigheden op in zijn gangwerk is het best om een afspraak te maken met een dierfysiotherapeut. Let op ziektesymptomen bij de hond, honden laten niet altijd snel zien dat ze zich ziek voelen. Sommige symptomen zijn uiteraard wel erg duidelijk, waardoor je ook weet dat de hond meteen naar de dierenarts moet zoals een epileptische aanval, bewustzijn verliezen, in mekaar storten, bloedbraken, allergische reacties, verwondingen, ... Heeft de hond een harde opgeblazen buik en probeert hij te braken maar lukt dit niet dan is er waarschijnlijk sprake van een maagtorsie, hierbij telt elke minuut! Ga meteen naar de dierenarts.

Andere symptomen kunnen verdoken zijn: slecht eten, lusteloos zijn, veel drinken en plassen, veel krabben, plotse gedragsveranderingen. Wanneer je deze opmerkt maak je ook best een afspraak bij de dierenarts voor een algemene check-up en bloedonderzoek.

Is je hond gezond en wel? Dan kan je op zoek gaan naar een geschikte trainingsplek. De eigen thuisomgeving waar de hond zich lekker in zijn vel voelt is de meest geschikte plek om nieuwe zaken bij te leren. We spreken in trainingsjargon vaak over trainen in een "prikkelarme" omgeving. Vergelijk het met leren autorijden op een zondag op een lege parking. Je eerste maal achter het stuur van een auto deed je dat ook niet in het centrum van een grote stad!

Je houdt hierbij dus rekening met de prikkels of afleidingen die er kunnen zijn, maar ook met de veiligheid van je hond: is je trainingsplek omheind? Kan de hond los of niet? Kunnen er onverwacht andere mensen/honden komen?

Maar ook op welke ondergrond train je? De meeste honden vinden kiezelsteentjes niet zo prettig tussen hun voetzootjes. Maar op asfalt trainen als het een warme zonnige dag is kan voor vele honden ook onprettig zijn. Ook in zand trainen, zoals bv een paardenrijbak wordt afgeraden wegens erg belastend voor de hondengewrichten en spieren, zeker bij pups en jonge honden is dit ten zeerste af te raden. Doorgaans heeft gras de voorkeur. Hou er rekening mee als het koud is of geregend heeft dat sommige honden het niet prettig vinden om te liggen, hierdoor koelen ze snel af, zeker honden met een korte en enkelvoudige vacht zoals bv Whippets kunnen hierdoor snel onderkoelen. Het is dan geen kwestie dat je hond niet luistert omdat hij "koppig" is, maar omdat het nu eenmaal niet gezond is.

OPGELET MET HETE ASFALT!
Hondenpootjes verbranden snel!

Buiten temperatuur	Temperatuur asfalt
25°C	51,6°C
30°C	57,2°C
30,5°C	61,7°C

Leg de achterkant van je hand gedurende **10 seconden** op het asfalt. Als het voor jou te heet is, is het dat ook voor hondenpootjes!

Hou ook rekening met het vervoeren van je hond naar een trainingslocatie. Is het warm weer buiten laat hem dan niet achter in de auto. Het kan al snel erg warm worden, zelfs met een raampje open!

Hou ook rekening met het feit dat je hond zich ontlast heeft voor aanvang van de training, of dat er een plek is waar hij dat kan doen mocht het nodig zijn. Als de hond daarna niet presteert tijdens training, is het dan omdat hij "koppig" is of afgeleid of moet hij misschien gewoon dringend naar toilet? Zorg ook dat er steeds een bakje met water ter beschikking staat op je trainingsplek, waar

HOE SNEL WORDT HET (TE) WARM IN EEN AUTO?

DUS:
laat mij niet in de auto achter!

TEMPERATUUR BUITEN	TEMPERATUUR IN DE AUTO	
	Na 10 minuten	Na 30 minuten
°C		
21	31	40
24	34	43
27	37	45
30	40	48
32	43	51
35	45	54

hij ook heen kan als het nodig is. Wanneer we trainen met voertjes kan het voor je hond prettig zijn om daarbij af en toe eens te drinken, zeker wanneer je voertjes met wat zout in zou gebruiken.

Uiteraard zowel voor de veiligheid van jezelf als die van je hond, train niet in storm en onweer!

VERMOEIDHEID HERKENNEN

Honden bewegen graag, het is een van hun eerste levensbehoeften. Bewegen is goed. Het zorgt ervoor dat de hond lenig blijft en zijn conditie optimaal blijft; elke beweging- of trainingsprikkel veroorzaakt verbetering van kracht en/of conditie in het lichaam van de hond. Het lichaam past zich aan tijdens een herstelperiode door zich te verbeteren. Als prikkels te lang duren of te zwaar zijn, zal het lichaam juist slechter worden; de coördinatie van vermoeide spieren neemt heel snel af en de kans op blessuren neemt dan toe. Het is dus belangrijk om te leren zien wanneer de hond vermoeidheidsverschijnselen vertoont en om op tijd te kunnen ingrijpen (en stoppen met wat je bezig bent).

Vaak zijn volgende signalen in combinatie waarneembaar:

- De bewegingen worden langzamer uitgevoerd;
- De coördinatie wordt minder;
- De controle verdwijnt;
- Hij gaat erbij liggen;
- Hij gaat harder hijgen;
- Hij krijgt wallen onder de ogen;
- Hij krijgt rode ogen;
- Zijn oren en staart zakken in hoogte;
- Hij kan zich niet meer concentreren;
- Hij wordt net wat drukker;
- Hij wordt bijterig (zijn lontje wordt korter);
- Hij gaat in staking/ hij blokkeert

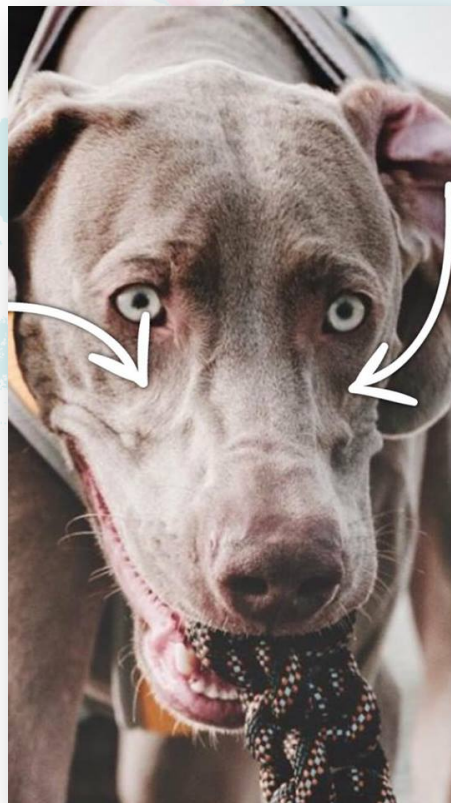
Realiseer je dat een hond niet alleen fysiek moe kan zijn, maar ook mentaal moe. Als hij coördinatie-oefeningen doet of oefeningen waarbij hij moet nadenken, is de mentale belasting waarschijnlijk hoger dan de fysieke. Mentale moeheid kan een belangrijk onderdeel zijn bij de algemene moeheid van je hond en gemakkelijk over het hoofd worden gezien.

Ieder kent zijn eigen hond het beste, je zal zien welke van de bovenstaande signalen hij het meeste geeft. Het hangt af van het type moeheid en de oefeningen of je direct moet stoppen als je ziet dat de hond moe wordt, of je nog even kan doorgaan. Maar let op, je doet al snel teveel!

- Bij een denkspel zal de hond een paar keer een time-out geven (hij gaat uit de puzzel en doet iets anders) hier geldt de regel van drie. Drie keer time-out is een stopsignaal.
- Bij coördinatie-oefeningen stop je onmiddellijk bij de eerste vermoeidheidssteken, want de coördinatie vermindert dan en dat is nu juist wat je wil oefenen.

- Stop direct met de oefening bij mentale vermoeidheid en vermindering van coördinatie. Ga niet nog even door tot de oefening "goed" is uitgevoerd om zo beter af te sluiten. Dat geeft alleen maar frustratie en negatieve input.
- Bij spierversterkende oefeningen of training van het uithoudingsvermogen, of krachttraining kan je dan weer wel even doorgaan omdat je voor progressie gaat en dat kan alleen met vermoeidheid (het "overloadprincipe": dit is het progressief belasten van het lichaam zodat het lichaam zich gaat aanpassen aan de nieuwe belasting)

Hond met duidelijke stresskabels

BELONINGSGERICHT

We spreken over beloningsgericht trainen, maar wat is dat nu precies? Positief trainen en opvoeden, wat houdt dat in? Men antwoordt vaak "je hond een brokje geven als hij iets goed doet", of "dat is trainen met snoepjes", of "dat is je hond omkopen met snoep en zonder snoep doet hij niets meer voor je hoor!" - dat zijn dan de kritische noten.

Maar het is zoveel meer dan dat. Positief trainen en opvoeden is er zijn voor je hond als hij je nodig heeft. Het is rekening houden met zijn emoties, want ja, een hond heeft ook emoties, dat zagen we reeds. Het is hem deel laten uitmaken van je gezin. Het is hem ook deel laten uitmaken van je eigen emoties, want ja, soms hebben we zelf ook eens een mindere dag, of zijn we boos, maken we ruzie, want wij zijn mensen en verre van perfect. Dus als gezinslid is hij deel van je verdriet, boosheid, blijdschap, vreugde, nieuwsgierigheid, ...

Het is hem de ruimte geven om te kunnen groeien, hem daarin te stimuleren en ondersteunen, om de beste versie van zichzelf te kunnen worden, zonder hem te willen kneden tot iets wat hij niet is. Het is zijn grenzen leren erkennen en herkennen. Hem graag zien voor wat hij is en niet voor wat je wil dat hij zou worden.

En in dat hele proces kan je hem belonen, je kan hem duidelijk maken dat wat hij doet gewoon goed is, dat jij het super vindt als hij nog maar probeert het goed te doen. En dat belonen kan je op zoveel verschillende manieren doen. Zoals je af en toe een kind beloont met een ijsje, maar ook met een knuffel, met lovende woorden, met een schouderklopje, met een glimlach, met een groot cadeau, met samen naar een pretpark gaan.

Positief trainen en opvoeden draait niet enkel om de brokjes en de koekjes, het is zoveel meer dan dat, het is een levenswijze waarbij je je focust op het positieve.

-GESCHIEDENIS VAN DE HONDENTRAINING

Er zijn doorheen de geschiedenis verschillende stromingen ontstaan op vlak van hondentraining. Door onderzoeken naar communicatie en cognitie bij honden van de laatste decennia hebben we veel bijgeleerd over hoe we honden kunnen trainen. Door te weten waar de hondentraining vandaan komt en hoe ze geëvolueerd is kunnen we een beter kader scheppen van de verschillende methodes.

Voor 1900

In 127 V.C. Schreef een Romeinse boer Marcus Varro zijn advies omtrent de opvoeding en training van pups die de kudde moesten hoeden, op. Uit zijn geschriften kunnen we opmaken dat er reeds een goed begrip was van welke taken dienden getraind te worden, maar ook dat er al veel waarde werd gehecht aan het trainen van puppy's.

In 1848 schreef W.N. Hutchinson het boek: "Dog Breaking: The Most Expeditious, Certain and Easy Method, Whether Great Excellence or Only Mediocrity Be Required, With Odds and Ends for Those Who Love the Dog and the Gun". Het boek ging vooral over het trainen van jachthonden zoals Pointers en Setters. In het boek wordt een soort van beloningsgerichte training aanbevolen. Over de hond schrijft hij "wees zachtmoedig naar zijn kwaliteiten. Wees een beetje blind voor zijn fouten."

Stephen Hammond, schreef in 1882 in zijn boek "Practical Training" dat jachthonden moesten geprezen en beloond worden met vlees wanneer ze het juiste gedrag vertoonden

De oorlogsjaren

In deze periode begon men met honden te trainen voor militair werk en politiewerk. Konrad Most was hier één van de pioniers. In die tijd was de training gericht op het africhten van honden op een militaire, harde en gedisciplineerde manier, zoals ook de soldaten werden getraind. In zijn boek dat hij in 1910 schreef "Training Dogs: A Manual" beschrijft hij hoe straf en beloning (het ging hierbij om prooidrift in te zetten als natuurlijke beloning) kunnen gebruikt worden om gedrag te vormen en wat het belang is van timing in dit belonen en straffen. Hij beschrijft hier dus eigenlijk al de principes van operante conditionering ongeveer 30 jaar voordat ze opgeschreven werden door B.F. Skinner in zijn "The Behavior of Organisms". In 2001 werd het boek van Most opnieuw uitgegeven met een voorwoord van de uitgeverij dat de correctietechnieken en correctiehulpmiddelen die in het boek beschreven worden onnodig hard zijn voor de hedendaagse huishonden, echter worden de basisprincipes van Most's methodes heden ten dage nog frequent gebruikt in politie en militaire settings.

Marian Breland Bailey speelde een erg grote rol in het ontwikkelen van trainingsmethodes die meer op wetenschap gericht waren en die diervriendelijker waren. Zij was een studente van B.F. Skinner. Haar echtgenoot Keller Breland was ook een student van Skinner. Samen zagen ze de commerciële mogelijkheden van operante training van dieren en stichtten ze de Animal Behavior Enterprises (ABE). In 1955 openden ze de "I.Q. Zoo", een trainingscenter en show met getrainde dieren. Ze waren de eersten die getrainde dieren gebruikten in tv-commercials en de eersten om dolfijnen en orka's te trainen als entertainment en ook voor het leger.

Nadat haar echtgenoot stierf hertrouwde Marian in 1976 met Bob Bailey, hij was de directeur geweest van het zeezoogdieren trainingsprogramma van het leger. Beiden waren ze de pioniers in het gebruik van de clicker bij het trainen van dieren op afstand. Via hun ABE-shows waarin ze verschillende getrainde diersoorten lieten optreden creëerden ze een breed publiek voor de principes van operante conditionering.

In 1935 startte de "American Kennel Club" met gehoorzaamheidswedstrijden, in de daaropvolgende jaren werd het lezerspubliek van populaire magazines meer en meer gewezen op de voordelen van het trainen van je huishond en de mogelijkheden om aan recreatie te doen met je hond. Na WOII werd het leven in de steden en voorsteden complexer, waardoor er ook een grotere nood ontstond aan honden die beter "luisterden". De tijd van de dorpshonden of honden op het platteland die maar wat rondzwierven en rond etenstijd naar huis trokken was voorbij in de Westerse steden.

William Koehler was tijdens de oorlog de hoofdtrainer geweest van het Oorlogshondencentrum in Californië. Na de oorlog werd hij hoofdtrainer van grootste hondenclub in de V.S. en werd hij ook de hondentrainer bij Walt Disney Studio's. In 1962 bracht hij een boek uit: "The Koehler Method of Dog Training". Het was een zeer strikte methode, waarin men niet tegen de hond mocht spreken, niet in lovende zin, maar ook niet in straffende zin omdat daar te veel emoties bij vrijkwamen. Hij benadrukt het belang van "empathische correcties", waarmee hij bedoelt: rukken aan de lijn, gooien van kettingen, omdat deze duidelijk zijn voor het dier. Op zijn methode kwam wijdverspreide kritiek. Het boek leidde zelfs tot rechtszaken en was zelfs verbannen in Arizona voor een tijdje. Ondanks de controversie die er destijds heerste rond zijn methode is ze nog steeds de basis van vele hedendaagse trainingssystemen, helaas...

Na Wereldoorlog II

In 1950 promootte Blanche Saunders de huishondentraining via haar boek "The Complete Book of Dog Obedience". Daarin schreef ze dat honden leren doordat hun gedrag een plezierig of onplezierig resultaat kent. Ze moeten gedisciplineerd worden wanneer ze het fout doen en beloond wanneer ze het juist doen. Ze paste vooral negatieve bekrachtigingsprocedures toe, waarbij vooral rukken aan slijpketting voorop stond. Haar mantra was "Commandeer! Ruk! Beloon!" Ze vond dat voerbeloning nuttig konden zijn om een probleem te overwinnen. Hiermee lag ze wel aan de basis van de verschuiving van de volledig correctie-gebaseerde militaire en politiehondentraining, naar een methode waarin bekrachtiging van goed gedrag centraal stond.

In 1965 publiceerde John Paul Scott en John Fuller een boek "Genetics and the Social Behavior of the Dog", waarin ze de kritieke periodes van leren en sociale ontwikkeling bij puppy's identificeerden. In **1980** werd Barbara Woodhouse in Engeland de eerste internationale tv-hondentrainer in haar televisieserie "Training Dogs the Woodhouse Way". Haar filosofie was "slechte honden bestaan niet", wel "slechte bazen", ze had het dan vooral over eigenaars die over-sentimenteel waren volgens haar. Ze vond het psycho-analyseren van hond onzin en nam een no-nonsense stijl aan. Ook in de jaren '80 vond dierenarts en diergedragsdeskundige Ian Dunbar dat ondanks het feit dat men wist dat de vroege **socialisatieperiode** bij puppy's zo belangrijk was er door hondentrainers niets mee gedaan werd. Honden werden vaak pas getraind vanaf hun 6 maanden. Dunbar startte "Sirius Dog Training" op, waarin hij de eerste puppyklassen ter wereld organiseerde met nadruk op het aanleren bij bijtinhbitie, sociaal gedrag, zindelijkheid, alleen leren zijn en ander huishoudelijk gewenst gedrag. Voor de jaren '80 was Karen Pryor een zeezoogdierentrainer. Ze paste Skinner's operante principes toe om dolfinen te trainen en andere zeezoogdieren voor shows. In 1984 bracht ze het boek uit "Don't Shoot the Dog: The New Art of Teaching and Training" waarin ze de principes van operante conditionering uitlegde aan het grote publiek. Ze legt hierin ook uit waarom straf zo vaak faalt en bekrachtiging zo goed werkt. Ze introduceert samen met Gary Wilkes clickertraining voor honden met een reeks seminars in 1992 en 1993. Omdat Wilkes nog steeds correcties gebruikte maakte Pryor een einde aan hun partnerschap. Ze stichtte de Karen Pryor Academy, die nu wereldwijd leden en hondentrainers heeft en jaarlijks zowel in Amerika als Europa **ClickerExpo's** organiseert voor professionals.

De 21^e eeuw

De 21ste eeuw staat vooral in het teken van televisieprogramma's over hondentraining en bijbehorende boeken. Joel Silverman's "Good Dog U", "Dog Whisperer" met Cesar Millan, "It's Me or the Dog" met Victoria Stillwell, in Nederland had je "Natte Neuzen" met Martin Gaus. De APDT (Association of Pet Dog Trainers) adviseert dat televisieprogramma's hoofdzakelijk zijn gemaakt voor entertainment doeleinden en dat mensen niet zomaar technieken gezien op televisie zouden moeten toepassen, uiteindelijk leer je ook niet hoe je een operatie moet uitvoeren door naar "E.R" of "Grey's Anatomy" te kijken...

JE HOND TRAINEN OF OPVOEDEN?

Je ziet dat de kijk op het trainen van honden door de jaren heen erg veranderd is.

Waar het eerst vooral ging over het trainen van jachthonden of veedrijvers, verlegde de oorlogsperiode de nadruk op het trainen van militaire en politiehonden. Daarnaast ontstond er een stroming die ook de nadruk ging leggen op het trainen van huishonden. Maar pas in de jaren '80 begon Ian Dunbar het belang van opvoeding te benadrukken. Puppy's leren hoe ze zich dienden te gedragen in onze maatschappij en dit ter voorkoming van bijtincidenten en probleemgedrag.

Vanuit de militaire stroming kwam het africhten van honden meer naar voren: ze moesten gehoorzamen, goed gedrild zijn, luisteren naar één baas, kortom, het moesten een soort robotten zijn die een aan-knop hadden op commando. Dat hun gebrek aan opvoeding en bijgevolg een gebrek aan een uit-knop ervoor zorgden dat deze honden vaak in een kennel in de tuin werden gehouden hoorde erbij. Meer nog daar verzorgde hij ook nog een waakfunctie voor het gezin. Win-Win!

Van onze hedendaagse "huis-tuin-en-keuken-hond" ofwel de "gezinshond" verwachten we hele andere zaken. Hij moet in huis met het gezin en dus ook de kinderen leven en zich daar voorbeeldig gedragen, maar ook buitenshuis willen we ons niet hoeven schamen voor zijn gedrag, hij moet netjes wandelen aan de leiband, gehoorzamen en lief zijn. Liefst doen we er ook nog leuke dingen mee zoals een hondensport. Daarnaast is onze samenleving er de laatste 50 jaar alleen maar drukker en dichter bevolkt bij geworden, waardoor deze lieve, sociale honden ook nog heel veel indrukken en prikkels van buitenaf te verwerken krijgen waar ze allemaal even lief en sociaal op moeten reageren.

Klinkt het allemaal te mooi om waar te zijn? Ja, dat is het ook vaak. Het aantal honden met gedragsproblemen is het laatste decennium sterk gestegen omdat de druk op onze honden vele malen hoger is geworden, waarbij ook de genetische factoren en socialisatie een erg grote rol spelen.

Tegenwoordig is dan ook niets belangrijker dan het leren omgaan van onze honden met onze maatschappij. De factor opvoeden is hierbij van primair belang. Zoals kinderen opgevoed worden in alle facetten, van zindelijkheid, naar sociaal gedrag, vriendjes leren maken, zelfredzaam zijn, hulp leren vragen, enz. enz. Zo moeten we ook onze honden hierin begeleiden en opvoeden. Socialiseren, life skills aanleren, zindelijkheidstraining, leren alleen zijn vallen dan ook allemaal onder de grote noemer:

OPVOEDEN.

Wanneer we het over **TRAINEN** hebben dan spreken we over de surplus, de extra's, alles wat boven opvoeden uitkomt. De mentale uitdagingen in het leven, de fysieke uitdaging om jezelf sterker en fitter te maken. Je kind stuur je hiervoor naar school en op sportles, met je hond ga je trainen in een hondenschool of sportclub.

Opvoeden en trainen bestaan naast mekaar. Waar vroeger vooral de nadruk lag op trainen van honden, ligt vandaag de dag met onze gezinshonden de nadruk op opvoeden. Maar net zoals je een kind niet van school of hobby weg kan houden, mag je ook je hond geen trainen ontzeggen.

Zolang er gekeken wordt naar het welzijn en de behoeftes van het dier, naar zijn eigen keuzes en vrije wil, vullen beiden mekaar mooi aan.

POSITIEVE BEKRACHTIGERS

We overlopen nog een keer kort deze materie, omdat die erg belangrijk is.

We zagen de principes van klassieke en operante conditionering.

Dit zijn de twee vormen van leren die we het vaakst bewust maar ook onbewust toepassen bij het trainen en opvoeden van onze honden. Het is daarom belangrijk om de principes van conditionering te begrijpen.

Bij klassieke conditionering wordt een link gelegd in de hersenen van de hond, hij hoeft er geen gedrag voor te stellen. Een betekenisloze stimulus wordt telkens gevolgd door een andere stimulus, hierdoor wordt stimulus A een voorbode of voorspeller van stimulus B. Stel dat de hond erg blij wordt van stimulus B, dan zal hij door de herhaalde combinatie van beide stimuli na verloop van tijd ook al erg blij worden bij stimulus A. Omgekeerd werkt dit effect helaas ook, wordt hij erg bang of verdrietig of boos van stimulus B dan zal hij door de herhaalde combinatie van beide stimuli na verloop van tijd ook al erg bang/verdrietig/boos worden bij stimulus A.

Bij operante conditionering gaat het om gedrag. Dit leerprincipe is gebaseerd op het feit dat alle dieren, ook mensen, gedrag herhalen dat hen iets goed oplevert en gedrag vermijden/verminderen/ermee ophouden wanneer het hen iets slecht oplevert. Of we iets opnieuw zullen doen hangt af van hoe we het de keer vooraf ervaren hebben en wat het ons opleverde of kostte.

Er bestaan 4 types gevolgen van gedrag en dus ook 4 verschillende manieren om gedrag te dien veranderen. Vanwege de stress die ze veroorzaken bestaat er een grote ethische kloof tussen de verschillende categorieën. We geven hieronder een tabel weer waarin de emoties opgelijst staan die vrijkomen bij de 4 categorieën. Dit geeft een beter begrip van welke principes je zelf het liefst zou ervaren.

Gedrag wordt bekrachtigd (=beloond/versterkt) door gevoelens van geluk of opluchting.
 Gedrag wordt bestraft (=gecorrigeerd/afgezwakt) door gevoelens van onbehagen of verlies.

	Positieve	Negatieve
Bekrachtiging	GELUK	OPLUCHTING
Straf	ONBEHAGEN	VERLIES

Positieve bekrachtiging (R+): het gedrag van de hond wordt gevolgd door iets toe te voegen wat de hond fijn vindt: hij ervaart **geluk**, hierdoor zal hij het gedrag in de toekomst meer doen, het wordt bekrachtigd.

Negatieve bekrachtiging (R-): het gedrag van de hond wordt gevolgd door iets weg te nemen wat door de hond als onprettig werd ervaren: hij ervaart **opluchting**, hierdoor zal hij het gedrag in de toekomst meer doen, het wordt bekrachtigd.

Positieve straf (P+): het gedrag van de hond wordt gevolgd door iets toe te voegen wat de hond niet prettig vindt: hij krijgt een gevoel van **onbehagen**, hierdoor zal hij het gedrag in de toekomst minder of niet meer doen, het wordt gestraft.

Negatieve straf (P-): het gedrag van de hond wordt gevolgd door iets weg te nemen wat de hond prettig vond: hij krijgt een gevoel van **verlies**, hierdoor zal hij het gedrag in de toekomst minder of niet meer doen, het wordt gestraft.

De **R** en **P** worden in trainersjargon vaak gebruikt als makkelijke afkortingen, ze staan voor de Engelse termen **Reward** en **Punishment**, de + staat voor het toevoegen van iets, de - voor het wegnemen van iets.

Dit wetende heb je een beter begrip van welke van de 4 categorieën het prettigst is om te leren. Iedereen kiest uit zichzelf voor het gevoel van geluk. Het is daarom aan ons als trainers om ons goed bewust te zijn van welke van de 4 categorieën we gebruiken wanneer we onze hond iets willen leren en ons creatief op te stellen mocht toch blijken dat we (onbewust) iets toe willen passen uit de overige 3 categorieën. Doorgaans is het zo dat met wat omdenken en creativiteit elk gedrag aan te leren valt via positieve bekrachtiging. Die creativiteit en dat omdenken willen we aanwakkeren!

HET ABC VAN BEKRACHTIGEN

We hebben nu bepaald dat we het liefst (en bij voorkeur enkel) willen trainen en opvoeden via positieve bekrachtiging. Maar wat is dat nu een bekrachtiger? Wat werkt er, wat niet, waar kan je rekening mee houden? We geven je graag het ABC van bekrachtigen. Er zijn 6 componenten van belonen waar we rekening mee kunnen houden tijdens het trainen.

1. Schema
2. Markeerders
3. Bekrachtigers
4. Overgangen
5. Plaatsing
6. Beloonmaat

-SCHEMA

Het schema gaat over hoe vaak we het gedrag belonen dat onze hond doet. We gaan sowieso van start met een continu schema van belonen, dat wil zeggen dat we de hond elke keer belonen wanneer hij het gewenste gedrag stelt. Eens onze hond het gedrag kent kan je kiezen om over te stappen naar een ander schema, we zagen reeds in module 1 dat hierbij een onderscheid gemaakt kan worden tussen gedragingen waar je zelf bij aanwezig blijft, in het zicht van de hond en gedragingen die de hond ook moet kunnen stellen wanneer je ze niet opmerkt, er niet bij bent, denk hierbij bijvoorbeeld ook aan blindengeleidehonden die gedrag moeten stellen zonder dat hun mens het ziet en kan controleren. In het eerste geval blijf je op een continu schema, maar varieer je in je bekrachtiger, we zien verder in dit hoofdstuk nog wat bekrachtigers precies zijn. In het tweede geval moet je overschakelen naar een variabel ratio schema van belonen. Dit houdt in dat je enkel gaat belonen na een variabel aantal aan uitvoeringen. Bijvoorbeeld: de hond gaat zitten, maar we belonen eerst na de eerste keer, dan na twee keer zitten, dan na vier keer zitten, dan weer na drie keer zitten, dan na één keer zitten, dan na vijf keer zitten, enz. Dit schema zorgt voor de *laagste graad aan extinctie* van het gedrag omdat het draait om het verrassingseffect: je blijft volhouden omdat je weet dat er wel een beloning komt, maar niet precies wanneer. Dit is ook hoe de gokmachines werken waar je munten blijft instoppen in de hoop dat ooit als je aan de hendel trekt de bellen gaan rinkelen en de munten eruit vallen.

-MARKEERDER

Wat is een markeerder? Dat kan een woord zijn, een geluid, een actie, een lichtje (bv voor dove honden) dat we gebruiken exact op dat moment dat het gewenste gedrag wordt uitgevoerd. Een markeerder vermijdt verwarring en bijgevolg ook frustratie en zorgt er altijd voor dat het juiste gedrag beloond wordt.

De markeerder wordt altijd gevolgd door je bekrachtiger:

MARKEER en dan BELOON

Een clicker is een voorbeeld van zo een markeerder, we komen hier nog uitgebreid op terug, maar er kunnen zoveel meer markeeders zijn. Ook kan je variëren in markeeders voor opwinding en voor rust. Je kan een markeerder hebben die op zichzelf rust uitstraalt om rustige gedragingen te markeren en je kan markeeders gebruiken die opwinding veroorzaken voor gedragingen die drive en opwinding vereisen.

-BEKRACHTIGERS

Bekrachtigers zijn al die zaken die onze hond fantastisch vindt: voedsel, een trekspeeltje, een bal. Wat ook wil zeggen, dat wanneer je een bekrachtiger zou gebruiken die je hond eigenlijk niet leuk vindt het ook geen bekrachtiger is! Het is niet wat jij zou willen dat je hond als bekrachtiger aanziet dat ook een bekrachtiger is! Enkel dat wat je hond zelf verkiest werkt als bekrachtiger. Dit is een zeer belangrijk principe en een vaak gemaakte fout in hondentraining. Wanneer je je hond voertjes toestopt maar zijn gedrag niet toeneemt kan het zijn dat het voertje dat je gebruikt GEEN BEKRACHTIGER is voor je hond. Het kan ook zijn dat je timing fout is, dat het te lang duurt eer je het voertje geeft en de koppeling naar het gedrag toe verloren is voor je hond. Maar het is dus van cruciaal belang om te weten wat jouw hond als bekrachtiger aanziet en wat niet! Stel dat jij geen spruitjes lust, maar je mama wil je opvoeden door telkens je iets goed gedaan hebt je spruitjes voor te schotelen, hoe groot zou je teleurstelling dan niet zijn en vooral: zou je het goede gedrag nog gaan herhalen of net niet?

Hoe stel je nu best een lijstje op van bekrachtigers voor je hond? Denk hierbij ook vooral aan wat de grootste afleidingen zijn voor je hond. Mocht jij in een winkelstraat etalages bekijken, bij welke etalage zou je blijven stilstaan, of nog eens terug gaan kijken? Of naar welke winkel ga je meteen heen en wil je absoluut checken wat ze er hebben? Zo is het ook voor je hond: die eekhoorn in de boom kan een grote afleiding zijn, maar voor je hond ook een bron van vreugde en drive. Die grote modderpoel kan ook voor je hond een feestje betekenen.

Creëer dus een lijst met alle zaken en activiteiten die belonend zijn voor je hond. Nadat je de lijst gemaakt hebt herbekijk de drie kolommen. Evalueer welke je hond echt als “ware” beloning aanziet. Veel mensen denken dat door hen geaaid worden door de hond als zeer belonend wordt aanzien, vaak is dit echter een misvatting.

Je geeft aan elke beloning een categorie mee:

A = een beloning die je hond graag heeft en overal en altijd zal aannemen

B = een beloning die je hond graag heeft en meestal zal aannemen

C = een beloning die hij af en toe aanneemt als er andere afleidingen zijn

VOEDSEL		SPEELTJES		ACTIVITEITEN	
Omschrijving	A/B/C	Omschrijving	A/B/C	Omschrijving	A/B/C
V.b. gestoomde worst	A	V.b. fleecetouw	C	Water spelen	A

Voerbeloningen

Wanneer je kiest voor voedsel als beloning, zorg er dan voor dat je met kleine stukjes werkt, niet te groot: een hap-slik-weg-voertje. Het is de bedoeling dat de hond het in één keer kan opeten en inslikken. Wanneer de hond lang moet kauwen haal je vaak de drive uit je oefening, dit is dan weer wel een goede beloning wanneer je voor rustig gedrag gaat belonen. Ook droge kruimelige voertjes zijn niet handig omdat de hond dan nog lang kan bezig zijn met het opzoeken van kruimeltjes die op grond vielen.

Omdat bij honden het reukvermogen sterker is ontwikkeld dan de smaakpapillen is het bij kiezen voor voertjes als beloning belangrijk om te kiezen voor sterk geurende dingen. Maar ook hier kan het heel variabel zijn en moet je uittesten wat jouw hond nu het lekkerst vindt. We hebben al honden gezien die een stukje wortel of komkommer verkiezen boven een stuk worst! Jawel, ze bestaan!

Hou rekening met de calorieën die je aan je hond geeft door de training, voor een deel kan je ook zijn voer gebruiken gemixt met ander geurig lekkers. Meet telkens een dagrantsoen aan calorieën af waarin zijn complete voeding de doorslag moet hebben. Het is niet de bedoeling dat je de voerbeloningen bovenop zijn hoeveelheid voer van de dag geeft, het maakt er onderdeel van uit.

Een handige verdeelsleutel om als geheugensteuntje te gebruiken:

1/3 ^e	Van de dagelijkse hoeveelheid voer die je hond nodig heeft krijgt hij	In een voerbak
1/3 ^e	Van de dagelijkse hoeveelheid voer die je hond nodig heeft krijgt hij	In een voerspel
1/3 ^e	Van de dagelijkse hoeveelheid voer die je hond nodig heeft krijgt hij	Al lerend (trainen & opvoeden)

Hoe kan je testen wat je hond lekker vindt? Kies een 20-tal variaties aan voertjes uit: van kaas tot wortel of komkommer, worstjes tot gedroogde kippenhartjes. Het is uiteraard belangrijk dat je kijkt naar of het gezond is voor je hond, maar zelfs met wat minder gezond kan je best trainen als de hoeveelheid klein genoeg gehouden wordt.

Kies er 2 uit, laat je hond eerst proeven van A uit je rechterhand en dan proeven van B uit je linkerhand. Laat iemand hem vasthouden. Neem duidelijk weer voer A op je rechterhandpalm en voer B op je linkerhandpalm. Laat de persoon die je hond vasthoudt hem loslaten. Kijk naar welke hand hij eerst gaat en welk voertje hij eerst opeet. Dit krijgt een hogere ranking dan het andere. Zo ga je door tot je alle soorten met mekaar vergeleken hebt en je tot een top 10 kan komen. Sommige voertjes wou hij misschien helemaal niet opeten, die kan je dan al meteen schrappen van je lijstje.

Nota: Oppassen met kaas, ivm het calciumgehalte en zeker bij pups!

Speeltjes

Niet alle honden spelen even graag en niet alle honden spelen graag dezelfde spelletjes. De ene hond vindt het net geweldig om achter een speeltje aan te rennen, maar niet om het op te rapen. De andere vindt het leuk om het speeltje op te rapen en er zelf rondjes mee te gaan rennen, het liefst wanneer je hem achtervolgt, maar vindt er niets aan het speeltje terug te brengen, nog een andere vindt net het terugbrengen naar jou het leukst en nog een andere geeft geen zier om speeltjes en rent het liefst een pluisje of dwarrelend blaadje achterna. De spelstijl van je hond kennen is daarom ook erg belangrijk om te weten met welk aspect van het spel je hem net kan belonen.

Wanneer je hond niet graag speelt met speeltjes is het dan ook zinloos om spel in te zetten als beloning! Maar dit kan je ook veranderen bij je hond, daarom hebben we in deze module een heel hoofdstuk gewijd aan leren spelen met je hond!

Verborgene beloningen

Je hond probeert dagelijks allerlei gedragingen van jou te triggeren. Diegene die werken zal hij blijven doen, de andere doven uit. Soms hebben we er geen idee van dat we onze hond aan het trainen zijn, of is het andersom en is onze hond ons aan het trainen. Bijvoorbeeld, wanneer de waterbak leeg is zal de hond zijn poot erin zetten en hem over de vloer beginnen verschuiven, door het geluid hoor jij dat je hond iets aan het doen is, je staat op, wandelt er heen, ziet dat de waterbak leeg is en je gaat hem vullen: je hond kan drinken. Zijn gedrag heeft gewerkt, hij zal dit in de toekomst blijven herhalen. Met dit soort gedrag kan je blij zijn, je hond heeft een manier gevonden om met jou te communiceren, om jou duidelijk te maken dat hij iets wil van jou. Aan de andere kant kan het soms storend zijn, je hebt bijvoorbeeld honden die graag spelen met speeltjes en te pas en te onpas een speeltje in je schoot komen leggen. Op het moment dat je het speeltje terug op grond legt, ga je al een interactie aan, je hond heeft begrepen dat zijn gedrag werkt. Stel nu dat je telkens hij het speeltje pakt je het op zou pakken en in de kast wegleggen dan zal hij stilaan ophouden met dit gedrag, het levert hem niet het gewenste resultaat op. De hond zal dan misschien proberen het speeltje vast te houden en je te blijven aanstaren en misschien grappige poses aan te nemen, tot je in lachen uitbarst en toch met hem speelt. Op deze manier leeft de trigger nog steeds bij je hond, maar deze kan je makkelijker negeren dan het speeltje op je schoot. En soms moet je ook gewoonweg genieten van de grappige "ondeugendheden" van je hond. Zolang je maar weet dat er een leerproces plaatsvindt en hoe het kan evolueren. Verlies nooit echter het lachen om de creativiteit en vindingrijkheid van je hond!

Activiteiten

Activiteiten zijn niet altijd makkelijk in te zetten in een training, maar met creatief omdenken kom je al een heel eind! Uiteraard kies je enkel voor veilige en ethisch verantwoorde activiteiten, wanneer je hond graag konijnen doodbijt is het niet meteen een ethisch verantwoorde activiteit om hem als beloning te laten doen...

-OVERGANGEN

Met overgangen bedoelen we de tijd tussen het uitvoeren van het ene gedrag en die van het andere gedrag. Dus de periode nadat je het gedrag hebt gemarkeerd en de beloning gegeven hebt tot je de volgende cue geeft voor het volgende gedrag. Om deze periode het beste te benutten moeten we gaan kijken naar de manier waarop we de beloning geven en ook dit zal weer effect hebben op de mate van opwinding die je hond vertoont. Zo kan je een overgang maken door de beloning weg te gooien (bv een speeltje maar ook het voertje), de beloning meteen in de mond van de hond te stoppen, over de beloning heen lopen, bijvoorbeeld een etensbak, rustig de beloning op de grond leggen en de hond het laten pakken. Ook hier zijn er veel mogelijkheden en kan je diegene kiezen die het beste past bij het gedrag en het niveau van opwinding dat erbij zou moeten horen!

BEKRACHTIGER	OVERGANG
Voer	Weggooien
	Gooien zodat je hond het in de lucht opvangt
	Naar de etensbak met een voertje rennen
	Verschillende voertjes in verschillende richtingen gooien
Speeltje	Trekspel doen
	Samen rennen naar een speeltje of speeltje aan de etensbak
	Achter het speeltje aan rennen om te trekken
	Weggooien en terugbrengen
	In de lucht gooien zodat je hond het opvangt
	Aan een longeerzweep vastmaken
Juichen	Vanuit stilstand
	Samen rondrennen
Contact met jou	Vanuit stilstand
	Achter je aan rennen
Interactie met andere honden	Spelen
	Rennen
Snuffelen	Zoek het!
Zwemmen	Rennen in het water
enz	Enz.

-PLAATSING

Daarnaast is ook de plaatsing van je beloning van belang en zal dit afhangen van welk gedrag je wil belonen. Wil je bijvoorbeeld een gedrag op afstand van jou belonen, dan is het handiger om ook de plaatsing van de beloning weg van jou te kunnen geven, wil je een gedrag dicht bij jou belonen, bijvoorbeeld volgen aan de riem, dan is het handiger om de plaatsing van de beloning dicht bij jou, in de positie waarin je wil dat je hond volgt te voorzien. Dit bespreken we ook nog verder in detail bij de trainingsmethoden.

-MAAT VAN BELONEN

Dit verschilt nog van het schema van belonen wat we al besproken hadden. Hier gaat het om het aantal beloningen en de snelheid waarmee je ze geeft voor één gedrag. Zo kan je bijvoorbeeld de hond snel 5 voertjes na mekaar geven, dit wekt meer opwinding op dan één voertje. Maar dit kan je ook gebruiken om de duur van een oefening op te bouwen, wanneer je hond bijvoorbeeld in de juiste positie is en je wil dat hij deze aanhoudt kan je beginnen met heel veel voertjes na mekaar te geven en dan stilaan iets langer wachten tussen het geven van de voertjes.

Deze 6 componenten van belonen zijn erg belangrijk om rekening mee te houden. Je kan ze benutten om het gewenste resultaat te bekomen.

Neem als voorbeeld het aanleren van een snelle LIG op afstand. Je kan hiervoor een continue beloonschema gebruiken zolang de hond het aanleert; je kan een langeafstand markeerder gebruiken zoals bv duim omhoog; je kan een hoogwaardige voerbeloning gebruiken, iets uit zijn top 3; je kan als overgang kiezen om naar je hond te rennen met het voer, of het voer te gooien; je kan als plaatsing van de beloning kiezen voor een langeafstand plaatsing en het voer zelfs tot achter de hond gooien; en je kan in eerste instantie kiezen voor een enkelvoudige maat van belonen, één voertje, maar dit opvoeren naar een snelle meervoudige beloning om de duur op te bouwen eens je het liggen op afstand op cue hebt staan. Dit proces zou er echter zeer anders uitzien mocht je je hond een rustige LIG willen leren naast je wanneer je een terrasje doet of op de hondenschool bent!

Het opdelen van de beloning in deze 6 stapjes en elke component dusdanig bepalen in functie van het gewenste eindresultaat noemen we "Shaping door de beloning". De aard van je beloning beïnvloedt heel erg de volgende uitvoering van het gedrag.

Nog enkele tips die kunnen helpen:

- Gebruik veel VARIATIE, zowel in je markeeders, je overgangen, je plaatsing en je maat van belonen. Als je het niet kan onthouden: hou dan een dagboekje bij!
- Gebruik het effect van VERRASSING voor de beste gedragingen! De verrassing kan een nieuwe beloning zijn, een nieuwe overgang of een combinatie van twee of drie nieuwe componenten van belonen.
- DUBBELE BELONING: Je kan af en toe je hond dubbele beloningen geven, bijvoorbeeld eerst een voertje en daarna een trekspel.

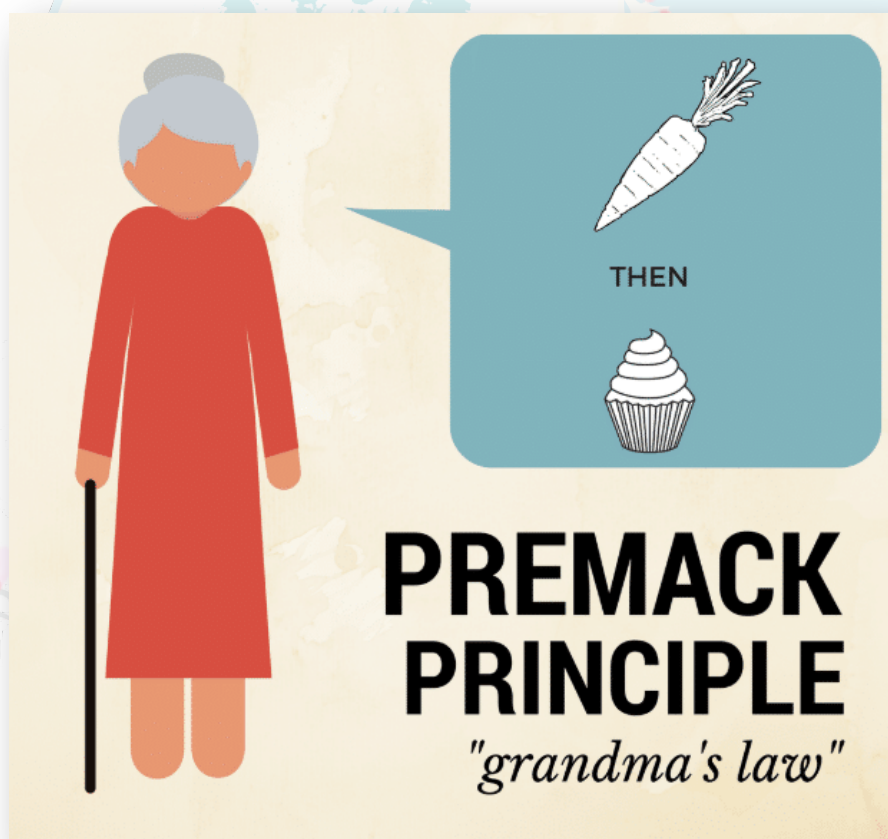
PREMACK HELPT EEN HANDJE

Wetenschapper David Premack ontwikkelde in de jaren '60 een idee over bekrachtiging dat zeer verschilde van de meeste visies tot dan.

'The Premack principle states that more probable behaviors will reinforce less probable behaviors'.

Kort gezegd komt het erop neer: gedragingen die voor de hond gemakkelijker/waarschijnlijker zijn om te doen kunnen gedragingen die minder makkelijk/waarschijnlijk zijn versterken.

Een andere naam voor Premacks theorie is de "Wet van Oma". Die luidt: "Eet je groente op, dan krijg je een toetje." Iets fijns kan bekrachtigend werken op iets dat niet zo fijn is.

Premack demonstreerde de effectiviteit van zijn theorie door jonge kinderen twee alternatieve bezigheden te geven. Ze konden ofwel een flipperspel spelen ofwel snoep eten. Hij bemerkte dat sommige kinderen liever snoep aten dan flipperden en dat andere kinderen liever het flipperspel spelen dan dat ze snoep aten. Vervolgens bracht hij de helft van de kinderen in een omstandigheid waarin snoep de bekrachtiger was en het flipperspel de operante respons. Met andere woorden, elke keer als het kind met de flipperkast speelde, kreeg hij de kans om snoep te eten. Als het kind snoep willen hebben moest hij eerst met het flipperspel spelen. Wat Premack ontdekte was dat alleen die kinderen die liever snoepten dan speelden hun dosis flipperspelen verhoogden (in ieder geval vergeleken met die kinderen die toch al liever speelden dan snoepten). De andere groep kinderen werd tegenovergesteld getest: iedere keer als ze snoep aten mochten ze het flipperspel spelen. Als een kind wilde spelen moest het eerst snoep eten. En... alleen die kinderen die liever speelden dan snoepten verhoogden hun snoep eten.

De motivatie van het dier zorgt voor een torenhoog verschil of een activiteit als bekrachtiger wordt gezien of niet. Natuurlijke beloningen hebben een hoge waarschijnlijkheidsgraad. In plaats van dat je je hond een bepaald gedrag maar blijft verbieden, ga je het gebruiken. Een grote afleiding wordt nu een grote beloning! Het resultaat: het haalt het conflict uit de training. Je wordt op die manier de deur naar wat hij wil. De hond laat nu het gedrag zien dat voorheen minder waarschijnlijk was.

Het grootste nadeel van Premacks benadering van bekrachtiging is dat natuurlijke beloningen vaak onpraktisch zijn. Het is geweldig om een goed terugkomen wanneer je je hond bij je geroepen hebt te belonen met het najagen van een konijn, maar vervolgens moet je je weer in allerlei bochten wringen om je hond weer bij je te krijgen. Natuurlijke beloningen vragen over het algemeen veel tijd en creatief omdenken.

Nog een interessante onderzoeksuitkomst is dat, tenminste bij mensen, de kans om een belonend gedrag te verwerven niet als 'goed' wordt beschouwd als je het zelf moet verdienen.

In een onderzoek moest een vrouw een bepaalde tijd studeren (een minder waarschijnlijk gedrag) om tijd te verdienen om te kunnen breien (wat deze vrouw aangaf als hobby te doen en dus een erg waarschijnlijk gedrag voor haar). Ze gaf te kennen dat ze zich stoorde aan de onderzoeksopzet en niet meer zo van het breien kon genieten als voor die tijd. Onderzoeken met dieren doen een gelijkaardig effect vermoeden. Ze werken niet altijd zo hard voor hun natuurlijke beloning als je zou verwachten. Soms verleggen ze zelfs hun voorkeur. Alles komt er hierop neer hoe weinig waarschijnlijk het gedrag was dat je hen vroeg te doen en hoe hoog je criteria liggen.

AVERSIEVE AANPAK

We hebben al uitgebreid aangegeven waarom we ervoor kiezen om via positieve bekrachtiging te trainen en niet via de aversieve middelen. Maar we willen toch wat dieper ingaan op dit onderwerp. Hoe meer je weet over iets, hoe beter je kan inschatten of je het wil, of niet. Wat je niet kent, blijft een misterie en behoudt een zekere aantrekkingskracht; maar wat je wel ken en volledig hebt onderzocht en bestudeerd kan je makkelijk opzij schuiven en zeker weten: dit is iets wat ik niet wil. Dat is althans de opzet van dit onderdeel van de opleiding.

Bij operante conditionering worden aversieve stimuli gebruikt in zowel negatieve bekrachtiging als positieve straf. Bij negatieve bekrachtiging wordt de aversieve stimulus gehanteerd tot het dier het gewenste gedrag vertoont, dit wordt dan bekrachtigd door het wegnemen van de aversieve stimulus. Bij positieve straf wordt de aversieve stimulus gehanteerd wanneer het dier het gedrag vertoont dat ongewenst is. Het ongewenste gedrag vermindert hierdoor.

-NEGATIEVE BEKRACHTIGING

Er zijn in ons dagelijkse leven voldoende voorbeelden van negatieve bekrachtiging: het aandoen van je autogordel zodat het irritante gepiep ophoudt. Je zal dit sneller en sneller doen om van het gepiep af te geraken. Je gedrag van het aandoen van de autogordel wordt bekrachtigd door het weghalen van de onaangename stimulus: het gepiep. De moeder die haar brullende kind optilt omdat hij dan stopt met brullen wordt bekrachtigd voor het optillen. De volgende keer dat het kind brult zal ze hem sneller optillen, zodat de onaangename stimulus: het brullen ophoudt.

Het leren gebeurt hier door iets wat we vermijdingsdrang noemen. Je gaat op den duur het gewenste gedrag vertonen voordat de ongewenste stimulus komt om deze te vermijden. Denk bijvoorbeeld aan de hond leren zitten door op zijn kont te duwen. Het duwen wordt door de hond ervaren als een onprettige stimulus. Bij het horen van het woord ZIT en het zien van je hand richting zijn kont gaat de hond op den duur zitten om te vermijden dat het duwen komt. Je hond is in deze geen vrijwillige deelnemer meer aan de training, hij luistert om erger te vermijden. Dit leerprincipe werkt uiteraard en het scoort zelfs goed als we gaan kijken naar de hardnekkigheid. Er vindt haast geen extinctie plaats. Er is een proef waarbij honden een zware elektrische schok kregen. Ze konden deze vermijden na een waarschuwingssignaal. Nadat de honden 10 opeenvolgende proeven de schok hadden kunnen vermijden kregen ze nog eens 200 uitdovingsproeven (er volgde dus helemaal geen schok na de waarschuwing, of ze nu wel of niet goed reageerden), toch reageerde elke hond op elke proef met het goede gedrag en deden ze dit snel! Nota: zulke opvallende resultaten werden enkel geboekt bij zeer intense aversieve stimuli!

Dit wetende moet het dus een zeer bewuste keuze zijn om deze methode niet te gaan inzetten in je training! Zoals we eerder zagen werkt het niet in op de emotie geluk, maar de emotie opluchting 'oef, ik heb erger kunnen vermijden'. Als dat 'ergs' echt heel erg moet zijn wil het op lange termijn de gewenste resultaten blijven hebben is het een feit dat dit het welzijn van je hond niet ten goede komt.

-POSITIEVE STRAF

Hierbij is het de bedoeling dat het ongewenste gedrag afneemt door het toedienen van een aversieve stimulus. Straffen is echter een zeer complex iets, waarbij het vaker fout gaan dan goed. Zoals we zagen is er ook heel wat te weten over bekrachtigers, maar het grootste probleem bij het verkeerd gebruiken van een bekrachtiger is dat ofwel je hond er teveel van krijgt ofwel je het verkeerde gedrag bekrachtigd, maar je hond is nog steeds gelukkig. Het grootste probleem bij het verkeerd gebruiken van correcties is dat het resultaat een angstige en/of getraumatiseerde hond kan zijn.

Om effectief te zijn moet een straf intens genoeg zijn, zoals we hierboven al zagen bij de negatieve bekrachtiging dient de aversieve stimulus zeer intens te zijn. Dit geldt ook bij correcties. Gezien de intensiteit van de correctie zeer intens moet zijn om effect te hebben op langere termijn, heb je niet veel "kansen" om dit uit te proberen. Dieren kunnen namelijk "wennen aan correcties". Bij testen met ratten en elektrische schokken waarbij ze eerst zachte schokken kregen en dan almaar hardere bleken de ratten er op den duur aan gewend te raken. Vergelijk dit maar met het blijven rukken aan de lijn in de hoop dat de hond stopt met trekken. De hond leert er op den duur mee leven. Je correctie zou dus zo

sterk moeten zijn dat je hond denk "dit wil ik echt nooit meer ervaren!", maar daar bovenop komt dat je timing ontzettend precies moet zijn, want je wil dat de hond meteen begrijpt welk ongewenst gedrag hem deze intense aversieve stimulus heeft opgeleverd, zodat hij die in de toekomst kan vermijden. Stel dat je een giga-correctie inzet voor het trekken aan de lijn, maar je hond kijkt op dat moment naar een kindje dat langsliep, dan is het mogelijk dat hij denkt dat dat gedrag hem de correctie opleverde. Straf onderdrukt ook alleen maar het *gedrag*, het leert de hond niet wat hij wel kan doen. Straffen werkt op de emoties 'onbehagen en angst', het behoeft dan ook niet veel uitleg dat dit de onderlinge band tussen hond en mens niet ten goede komt.

-NEGATIEVE STRAF

Door het wegnemen van iets wat de hond als prettig ervaart neemt het ongewenste gedrag af. Het biedt in de praktijk iets minder toepassingen. Je zou een voertje kunnen laten zien aan je hond en als hij niet het gewenste gedrag uitvoert dan eet je het zelf op.

Meestal wordt negatieve straf toegepast onder de vorm van een time-out waarbij je zelf de hond negeert en de trainingsruimte verlaat. Dit heeft enkel nut als de hond jouw aandacht belangrijk vindt, wanneer hij eens je weg bent zichzelf entertaint heeft dit geen effect. Het weggaan moet maximaal 30 seconden duren. In veel contexten is het gebruik van deze methode niet toepasbaar.

De tien problemen met STRAF:

1. Het onderdrukt leren
2. Het kan leiden tot agressie
3. Het is erg moeilijk om goed uit te voeren
4. Het leert de hond niet wat je wel wil dat hij doet
5. Het stopt niet de beloning voor het gewenste gedrag
6. Het kan zelfs het ongewenste gedrag verhogen als het niet consequent wordt toegepast
7. Het dier kan gewend geraken aan de straf zodat er telkens intenser moet gestraft worden
8. Het dier kan onbedoelde associaties leggen met de straf, bijvoorbeeld naar andere dieren of mensen
9. Het haalt de zin voor initiatief uit de hond
10. Het kan een gewoonte worden bij diegene die de straf uitdeelt

Wetende dat het enige probleem bij het gebruiken van positieve bekrachtigers is dat je hond het verkeerde gedrag aanleert of hem te veel eten geeft, terwijl hij er wel gelukkig bij is, dan hoef je toch niet meer te twijfelen voor welke methode je kiest?

